

**SALO
Halikko
Kinnarpyöli-Isokylä-Hevonpää
Antolan aurinkovoimalan alueen
arkeologinen tarkkuusinventointi
2024**



**Timo Jussila
Joel Karhapää
Andreas Artto
Jesse Keskinen
Juuso Koskinen**



Tilaaaja: Sitowise Oy

Sisältö

Perustiedot	2
Kartat	3
Tarkkuusinventointi	6
Maastotyö	6
Lähteet	7
Kuvia tutkimusalueen maastoista	8
Muu kohde - Salo Isokylä kiuas	9

Kansikuva: Tutkimusalueella 3 oleva tulisija länteen kuvattuna.

Perustiedot

Alue: Vuonna 2023 inventoidun aurinkovoimalan hankealueella neljä tarkemmin tutkittua aluetta: 1: Antolan pohjoispuolella, 2: Ylitalon luoteispuolella, 3: Isotalon itäpuolella ja 4: Riikon itäpuolella. Yhteensä noin 13 ha.

Tarkoitus: Selvittää, onko tutkimusalueilla arkeologisesti suojeltavia jäännöksiä.

Maastotyö: 28.–30.10. 2024

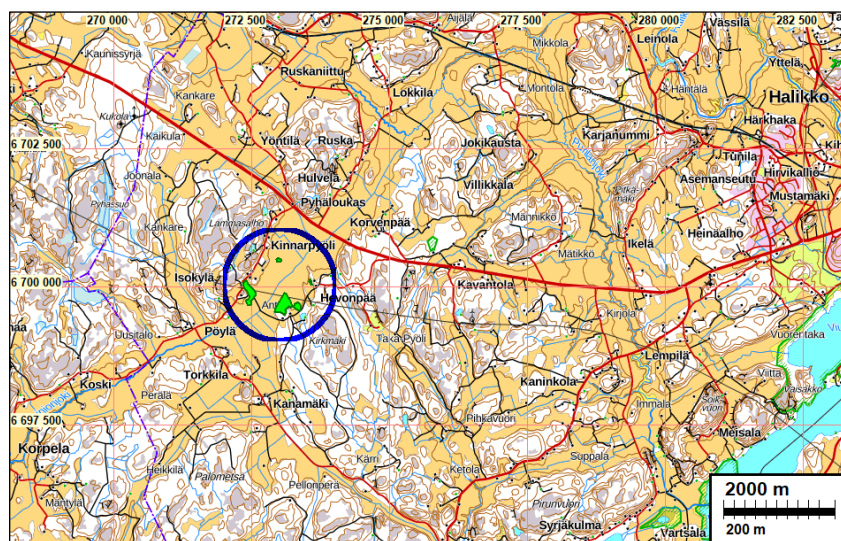
Tilaaaja: Sitowise Oy

Tutkimukset: Halikon muinaisjäännösinventoinnit: Koskimies 1955 ja Mikkola 1999. Aurinkovoimalan hankealueella Jussila et al. 2023 inventointi.

Tekijä: *Maastotyön valmistelu:* Timo Jussila. *Maastotyö:* Joel Karhapää, Andreas Arto ja Jesse Keskinen. *Raportti:* Joel Karhapää ja Juuso Koskinen.

Löydöt: Ei talletettuja löytöjä.

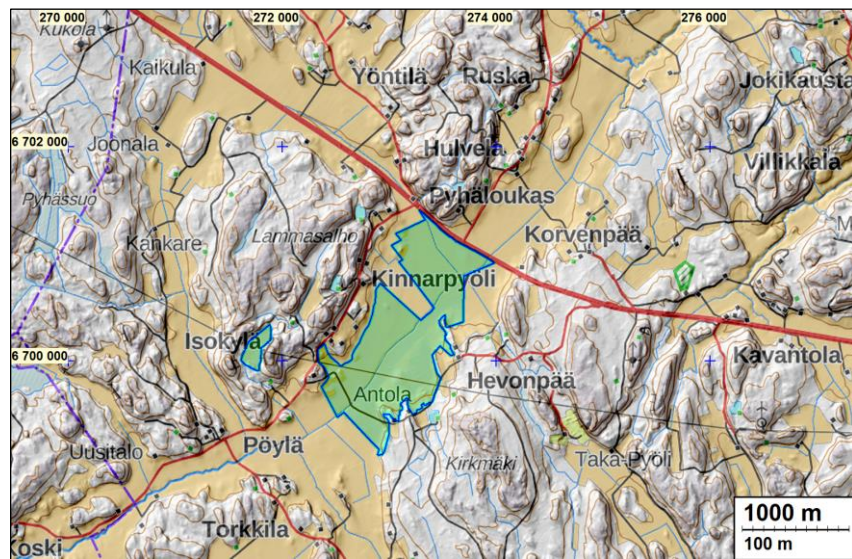
Tulos: Tarkkuusinventoinnissa ei löytynyt arkeologisesti suojeltavia jäännöksiä, eikä sellaisia tunneta aurinkovoimalan hankealueelta entuudestaan.



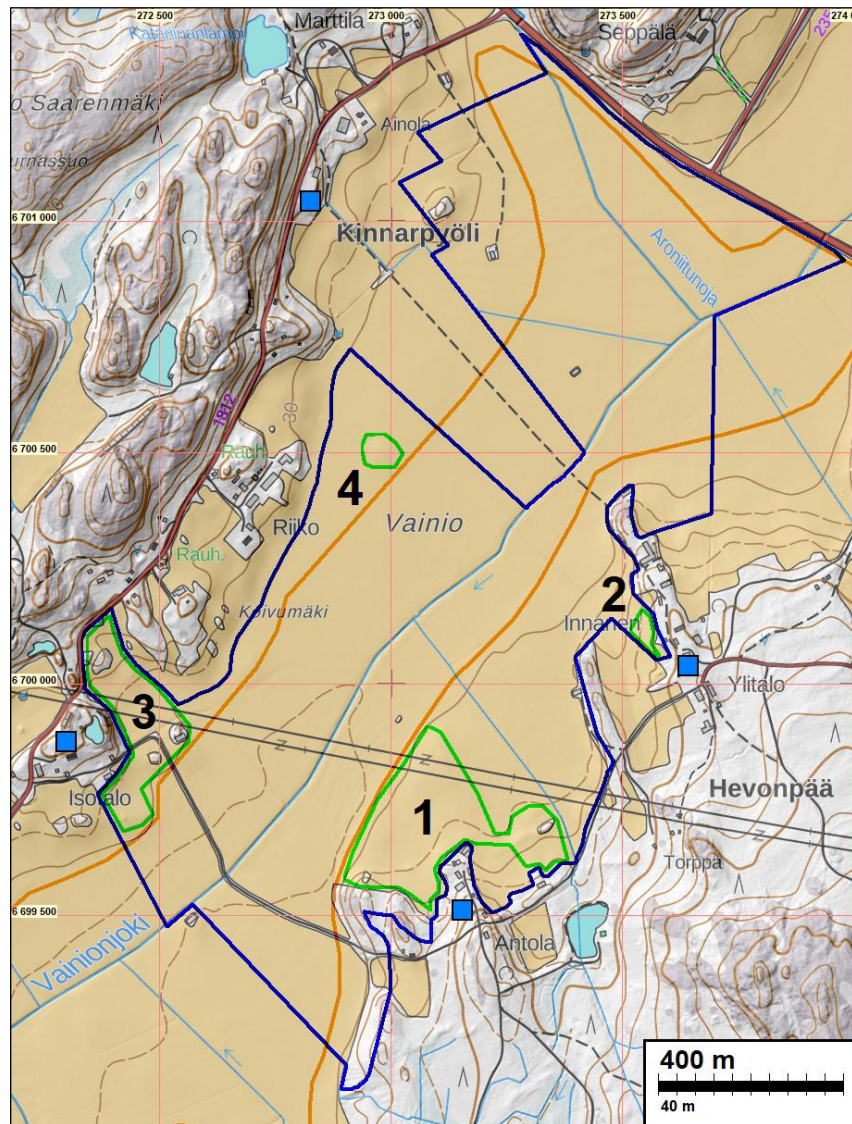
Tutkimusalueet vihreällä, sinisen ympyrän sisällä.

Muita tietoja: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN- ja N2000-järjestelmissä. Paikannukset on tehty noin 0,5 m tarkkuuteen pystyvällä GPS-laitteella. Kartat ja ilmakuvat ovat Maanmittauslaitoksen aineistoista 11/2024, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 11/2024. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia, ja ne ovat tallessa Mikrolahti Oy:n palvelimella. Kuvaaja: Joel Karhapää

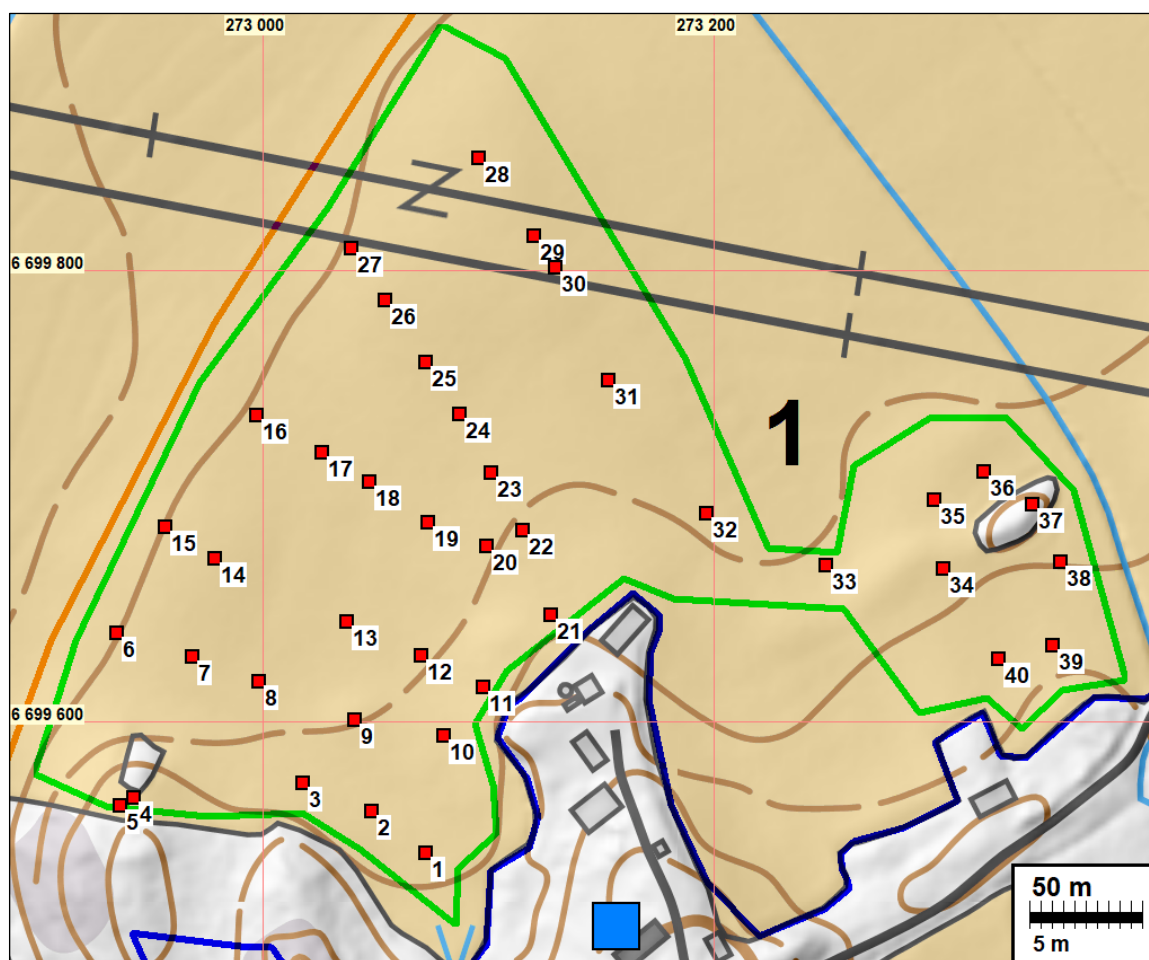
Kartat



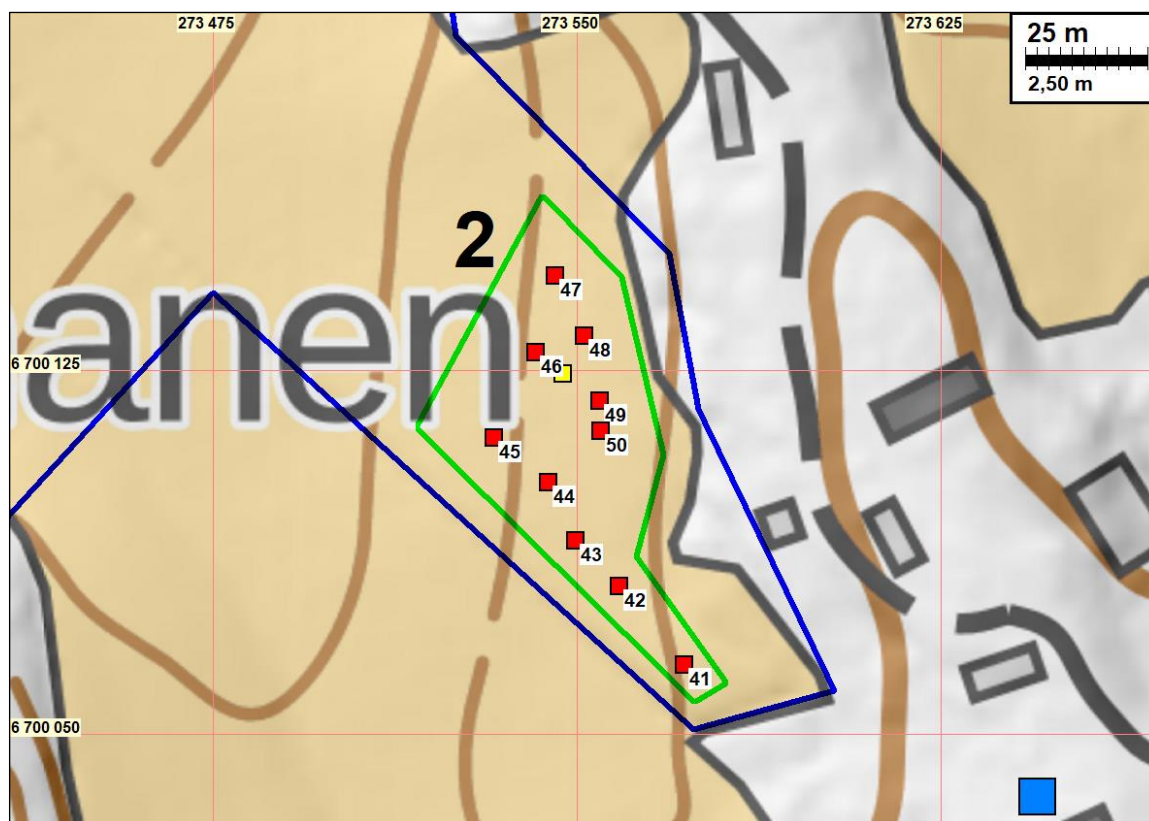
Aurinkovoimalan hankealueet kartassa sinisellä.



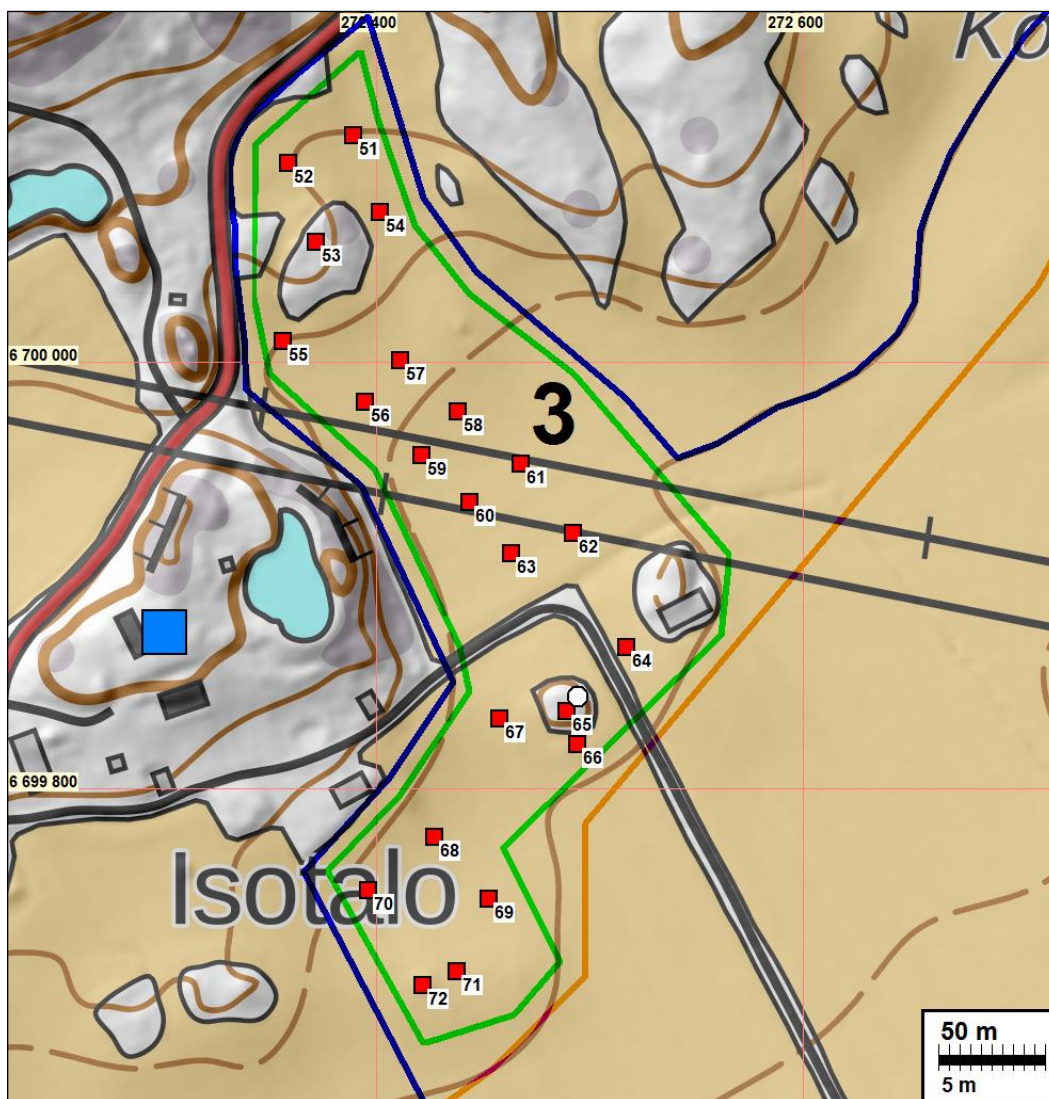
Aurinkovoimalan hankealue sinisellä, tarkkuusinventoinnin tutkimusalueet vihreällä, liejusavialue oranssilla ja vanhojen tonttimaiden sijainnit sinisinä neliöinä.



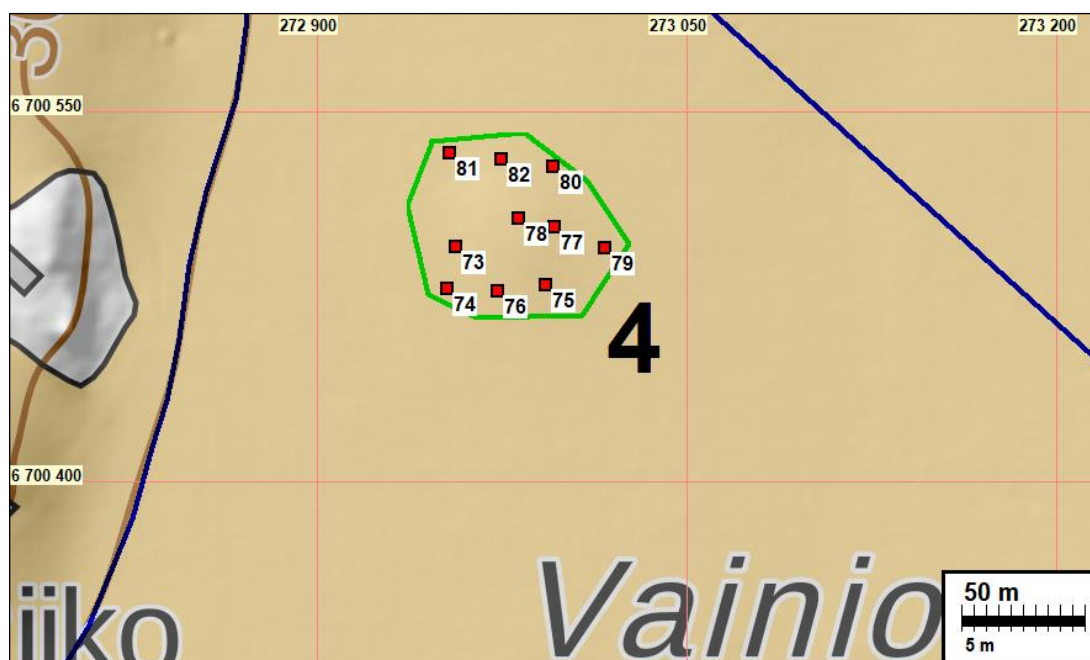
1: Antolan pohjoispuolella oleva tutkimusalue. Koekuopat punaisella.



2: Ylitalon luoteispuolella oleva tutkimusalue. Koekuopat punaisella.
Takonaulan löytöpaikka keltaisella.



3: Isotalon itäpuolella oleva tutkimusalue. Koekuopat punaisella. Valkoisella pisteellä tulisijan jäännös, joka ei katsottu arkeologisesti suojeltavaksi, raportin kohde Salo Isokylä kiuas.



4: Riikon itäpuolella oleva tutkimusalue. Koekuopat punaisella.

Tarkkuusinventointi

Saloon, Valtatien lounaispuolelle, Vainionjoen laaksoon, on suunnitteilla aurinkovoimala, jonka suunnittelualueen Mikroliitti Oy inventoi 7.11.2023. Varsinais-Suomen alueellinen vastuumuseo antoi hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin soveltamisen tarpeesta lausunnon 3.4.2024 (Dnro 1969-2024), ja hankkeesta pidettiin kokous 3.6. 2024, vastuumuseon, IBV Suomi Oy:n, Sitowise Oy:n ja Mikroliitti Oy:n kesken. Lausunnossa ja kokouksessa museo arvioi, että normaalin yleisinventoinnin tapaan tehty arkeologinen selvitys ei ole riittävä, ja kokouksessa sovittiin, että hankealueen reunamilla olevien vanhojen tonttimaiden edustoilla tehdään yleisinventointia systemaattisempi tutkimus, eli tonttimaiden edustat tarkkuusinventoidaan. Sitowise tilasi tarkkuusinventoinnin Mikroliitti Oy:ltä, joka suunnitteli tutkimuksen museolta saadun palautteen perusteella. Maastotyön tekivät Joel Karhapää, Andreas Artto ja Jesse Keskinen. Maastotyö tehtiin tutkimuksen kannalta normaaleissa olosuhteissa 28.–30.10.2024.

Tutkimusalueen esihistoria, vesistöhistoria ja historiallisen ajan maankäyttö on käsitelty vuoden 2023 inventoinnin raportissa. Tutkimusalue on kuulunut aiemmin Halikon kuntaan, jonka on inventoitu 1955 (Koskimies) ja 1999 (Mikkola). Ei ole tietoa onko näissä inventoinneissa tutkittu hankealueen maastoa.

Alueella ei havaittu merkkejä arkeologisesti suojeltavaksi katsottavista jäännöksistä v. 2023 inventoinnissa. Tuolloin osa pelloista oli sängellä tai heinällä, ja pellon pintaa voitiin havaita korsien välistä paikoin vain välttävästi. Peltujen peitteisyydestä huolimatta, vuoden 2023 inventoinnin tutkimusolosuhteet olivat normaalit.

Tarkkuusininventoinnin tutkimusalueiksi valittiin vanhojen - edelleen asuttujen - kylätonttien edustojen riittävän korkealla olevat alueet, joiden katsottiin olevan sijainniltaan ja topografialtaan otollisia varhaishistorialliselle sekä esihistorialliselle asumiselle ja muinaispelloille: **alue 1**, Antolan pohjoispuolella, **alue 2**, Ylitalon luoteispuolella ja **alue 3**, Isotalon itäpuolella. Lisäksi tutkittiin yksi kaukana tunnetuista kylätonteista oleva peltokumpare pelkän koholla olevan topografian perusteella: **alue 4**, Riikon itäpuolella. Vainionjoen laaksonpohjan alavaa ja kosteapohjaista liejusavialuetta ei tutkittu. Tutkittujen alueiden laajuus on yhteensä noin 13 ha. Alueiden korkeustasot ovat: **1**: 24–32 m mpy, **2**: 32–37 m mpy, **3**: 25–37 m mpy ja **4**: 25–26 m mpy.

Tutkimusalueet ovat pääosin viljelykäytössä olevia peltomaita. Viljelemätöntä maata on saarekkeina Antolan alueen länsi- ja itäreunalla, jossa maa on pääosin kivikkoista ja vaikeasti kaivettavaa. Saarekkeiden maa on luontaisesti kivistä, ja niille on lisäksi kasattu raivauskiviä. Myös Isotalon koillis- ja itäpuolella on peltosaarekkeitä, joilla maa on samankaltaista.

Maastotyö

Maastossa tutkimusalueiden maanpinta katsottiin tarkasti läpi niiltä osin kuin se oli mahdollista. Alue **1**:n ja **3**:n pellot olivat sängellä, alue **2** oli osin sängellä sekä osin täysin peitteisellä kesannolla ja alue **4** oli kynnetty. Maanpinnan katsomisen lisäksi alueita tutkittiin metallinilmaisimella, jolla saadut löydöt olivat yhtä lukuun ottamatta kaikki selvästi nykyaikaisia nauloja, muttereita ja maatalouskoneiden osia. Yksi tarkemmin ajoittamaton takonaula löytyi alueelta **2**, pellon kyntökerroksesta. Sekin voi hyvin olla peräisin vasta 1900-luvun alusta.

Tutkimusalueille kaivettiin lapioilla yhteensä 82 noin 40 x 40 cm laajuista koekuoppaa, joista katsottiin, onko niissä kyntökerroksen alla, ehjässä maassa, olevia löytöjä tai muita merkkejä kiinteistä muinaisjäännöksistä, kuten kulttuurikerrokselta vaikuttavaa likamaata tai esimerkiksi rakennējäännökseltä vaikuttavia kiveyksiä. Koekuoppien maata tutkittiin myös metallinilmaisimella. Kuopat kaivettiin noin 20 cm kyntökerroksen alaisen ehjän maan sisään. Koska koekuopista ei

saatu muinaisjäännöksiin etäisestikään viittaavia havaintoja, ei niitä dokumentoitu. Sijainti mitattiin silti kaikista koekuopista. Muutamia kuoppia kuvattiin, jotta tutkittujen paikkojen maaperästä saataisiin raporttiin havainnolliset tiedot.

Koekuoppien maa oli lähes täysin samankaltaista kaikkialla tutkitulla peltoalueella, päällimmäisenä noin 30–50 cm kyntökerros, jonka alta alkoi puhdas pohjasavi. Vain koekuoppien 4 ja 5 pohjasavessa oli hiekkaisuutta. Peltosaarekkeisiin kaivetuissa koekuopissa oli 10–20 cm pintamulta, jonka alla oli hiekkainen ja kivinen pohjamaa.

Tutkimusalueiden alavimmat osat olivat märkiä. Alueiden 1 ja 3 alimmat koekuopat täyttyivät vedellä. Havainnot vahvistavat jo 2023 inventoinnin maastohavaintojen perusteella saatua käsitystä siitä, että hankealueen alavimmat osat ovat hyvin vetisiä, ollakseen asuinpaikoiksi tai muinaispeltojen paikoiksi sopivia. Koska tutkimusalueiden maa on savipohjaista, on se rautakaudella ja varhaisella historiallisella ollut todennäköisesti viljelemätöntä ja melko luonnontilaisia. Luonnontilassa alueen alavat osat ovat melko varmasti olleet vielä nykyistäkin vetisempiä.

Isontalon itäpuolella olevassa peltosaarekkeessa huomattiin tulisija, joka on maastohavaintojen ja vanhoilta kartoilta saatujen tietojen perusteella hyvin todennäköisesti arkeologisessa mielessä nykyaikaiseksi katsottava riihenkuias, raportin kohde *Salo Isokylä kiuas*. Paikka ei siis ole arkeologisesti suojeltava kohde, mutta se on järkevää lisätä muinaisjäännösrekisteriin statuksella *muu kohde*, että paikka tiedetään selvitetyn.

Tutkimusalueelta ei saatu havaintoja arkeologisesti suojeltavaksi katsottavista jäännöksistä.

4.12.2024

Timo Jussila, Joel Karhapää ja Juuso Koskinen,
Mikroliitti Oy.

Lähteet

Cronbäck, Z. 1768. Charta öfwer Storby Bys Ägor belägne I Åbo Län Pikis Härad, och Pemar Soken, samt Haliko Pasto rat författad År 1768. Maanmittauslaitos.

Jussila, T., Bakhia, A. ja Keskinen, J. 2023. Salo Halikko Kinnarpyöli-Isokylä-Hevonpää Antolan aurinkovoimalan alueen arkeologinen inventointi. Mikroliitti Oy.

Koskimies, A.K. 1955. Halikon kiinteät muinaisjäännökset.

Mikkola, E. 1999. Halikon kunnan kiinteiden muinaisjäännösten inventointi 2.-30.9.1998. Museo-virasto.

Peruskartta 2021 05, 1964, 1982 ja 1992. Maanmittauslaitos

Senaatin kartasto. 1878, rivi VIII lehti 19. Maanmittauslaitos.

Kuvia tutkimusalueen maastoista



Vasemmalla: Alue 1 kuvattuna sen luoteispuolelta etelään.

Oikealla: Alue 1 kuvattuna sen itäpuolelta länteen.



Vasemmalla: Alue 2 kuvattuna sen kaakkoispuolelta luoteeseen.

Oikealla: Alue 4 kuvattuna sen itäpuolelta luoteeseen.



Vasemmalla: Alue 3 kuvattuna sen länsipuolelta itäkoilliseen.

Oikealla: Alue 3 kuvattuna sen pohjoispuolelta kaakkoon.



Vasemmalla: Alue 1, koekuoppa 5. Kuvassa näkyy 35 cm kyntökerros, jonka alla on pohjasavi.

Oikealla: Alue 2 koekuoppa 42. Kuvassa näkyy 30 cm kyntökerros, jonka alla on pohjasavi.



Vasemmalla: Alue 3, koekuoppa 54. Kuvassa näkyy 30 cm kyntökerros, jonka alla on pohjasavi.

Oikealla: Alue 4 koekuoppa 74. Kuvassa näkyy 25 cm kyntökerros, jonka alla on pohjasavi.

Muu kohde - Salo Isokylä kiuas

Mj-tunnus: uusi kohde
 Status: muu kohde
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: työ- ja valmistuspaikat, tulisijat

Koordin: N: 6699839 E: 272494, kiukaan kohta

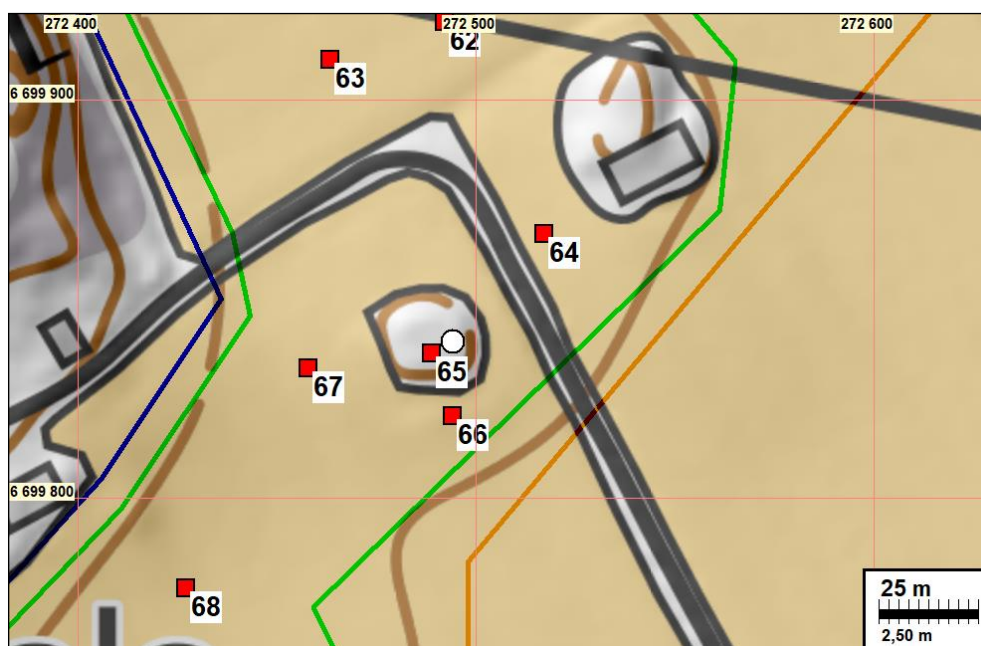
Tutkijat: ei aiempia tutkimuksia

Huomiot: **Karhapää, Koskinen & Jussila 2024:** Paikka sijaitsee Halikon kirkosta 11,4 km länsilounaaseen, Isokylässä, Isotalon tilan itäpuoleisessa pellossa olevassa saarekkeessa, joka on Antolantien suorakulmaisen käännöksen eteläpuolella. 1948 otetussa ilmakuvassa paikalla näkyy suorakulmion muotoiset, noin 15 x 10 m laajuiset, perustukset. Maastotyön aikaan paksu heinä peitti saarekettä, eikä perustuksesta saatu havaintoa. Paikalla on vielä suureksi osaksi pystyssä säilynyt, noin 2 x 2 m laajuinen, kiukaan jäännös. Suorakulmion muotoinen kiuas on rakennettu kantikaista lohkokivistä. Kiuaskivet ovat pyöreitä mukuloita. 1948 ilmakuvassa se näkyy rakennuksen perustan sisällä. Tulisija ja rakennuksenperusta ovat kooltaan riihelle

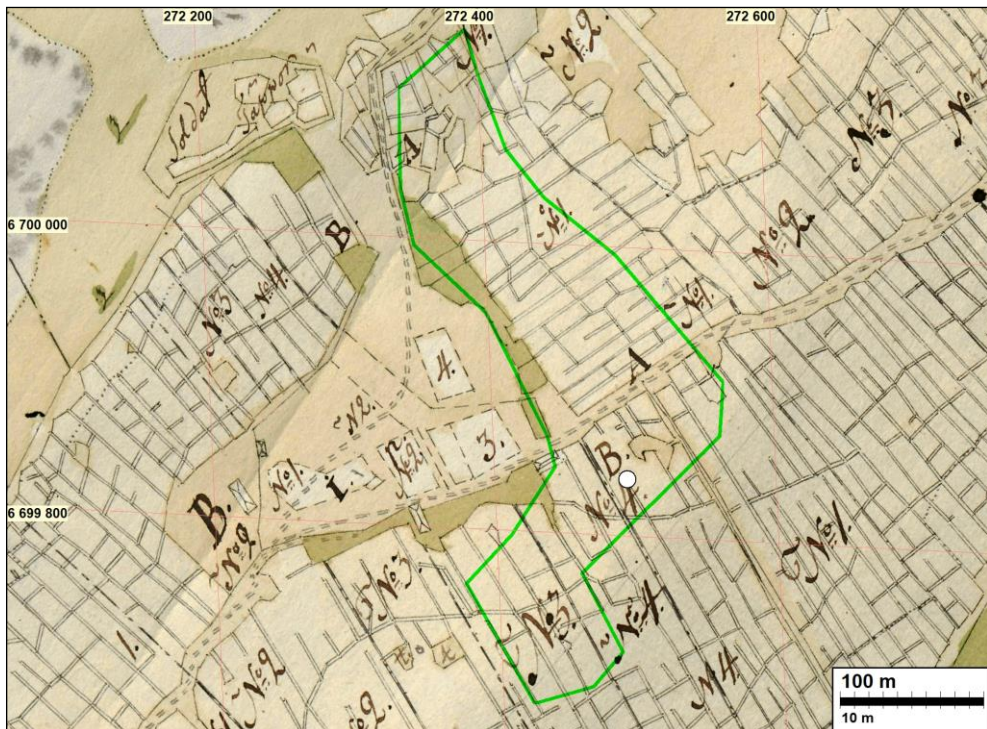
sopivia. Myös sijainti, etäällä muista Isokylän (nykyisin Isotalon) edelleen asuttuna olevan kylätontin rakennuksista, on sopiva riihelle. Tyypiltään kiuas on 1800-luvun lopun – 1900-luvun alun tyyppiä.

Vuonna 1768 laaditulla isojakokartalla rakenteen kohdalle on merkitty peltoa, ei edes peltosaarekettä, kuten viereiselle edelleen saarekkeena olevalle kohdalle. 1878 se-
naatin kartalle kohta on merkitty kallioksi, jossa ei ole rakennuksia. On siis todennä-
köistä, että riihi on rakennettu näiden karttojen laatimisen jälkeen. 1948 otetussa
ilmakuvassa riihen raunio on selvästi näkyvissä, mahdollisesti vasta hiljattain käy-
töstä poistuneena. Kuvassa erottuu luoteesta peltosaarekkeeseen johtava polku,
mikä todennäköisesti myös viittaa siihen, että riihi lienee ollut käytössä vielä vähän
aikaa ennen kuvan ottoa. Rakennuksen hirret on voitu viedä käyttöön muualle, tai
rakennus on voinut palaa, minkä vuoksi puurakennetta ei kuvassa enää näy, vaikka
rakennuksen käyttö olisikin loppunut vasta hiljattain. Palon voisi olettaa jättäneen
maahan vahvan palokerroksen, jollaista saarekkeeseen kaivetussa koekuopassa 65
ei kuitenkaan näkynyt: vain 10 cm kerros aavistuksen likaantunutta savea, jossa oli
tiilenpaloja.

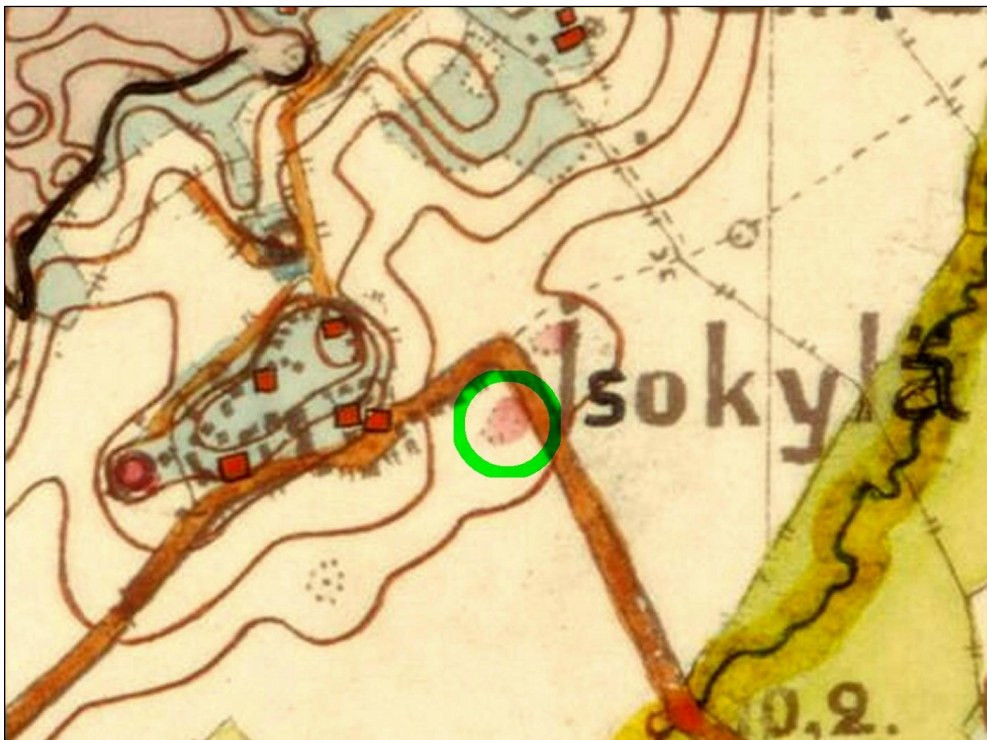
Kaikesta päätellen kyseessä on siis vielä melko varmasti 1900-luvun puolivälin tie-
noille käytössä ollut rakennus, eikä kiukaalla ole todennäköisesti muinaisjäännöksen
ohjeellista 100 vuoden ikää. Paikka on järkevää lisätä muinaisjäännösrekisteriin
muuksi kohteeksi siksi, että mahdollisissa tulevaisuissa tutkimuksissa se tiedetään kat-
sotuksi.



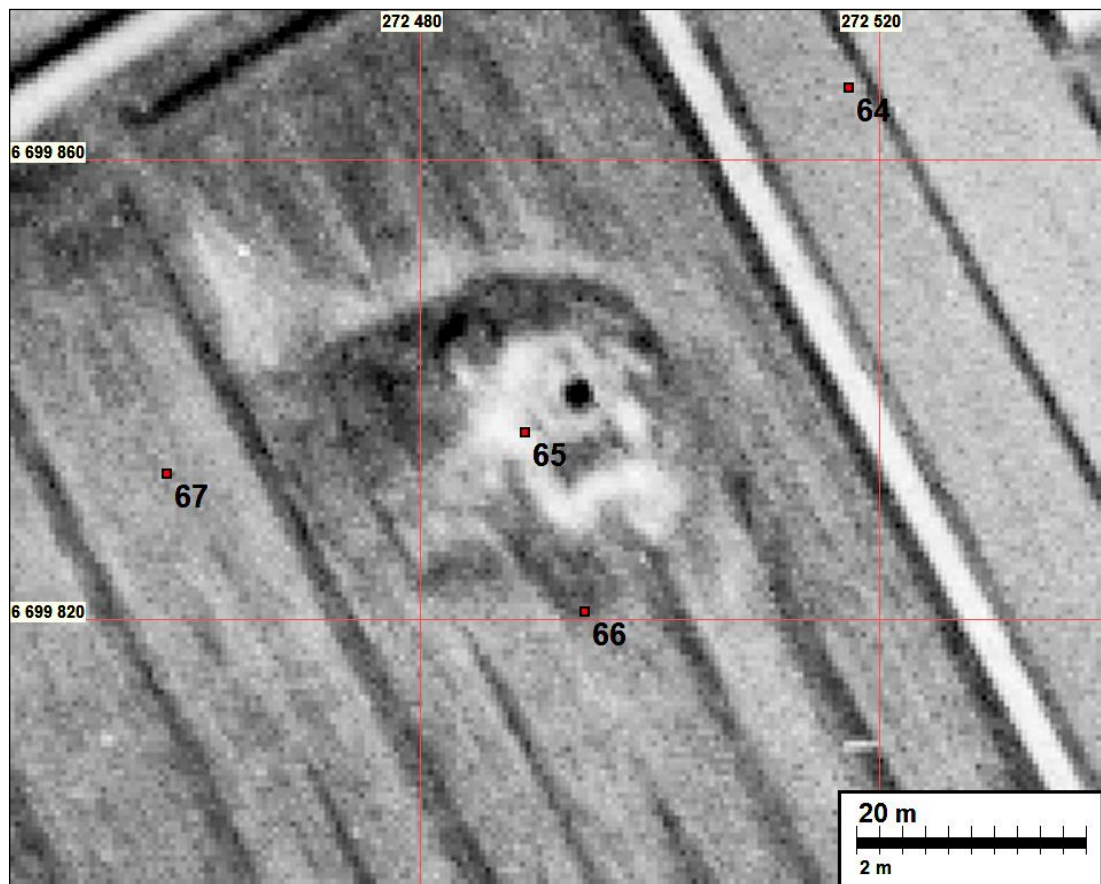
Kohteen sijaintipiste, eli kiukaan kohta, valkoisena pisteenä,
koekuopat punaisilla neliöillä.



Vuonna 1768 laadittu isojakokartta, joka on asemoitu kylärajojen avulla. Kiukaan kohta valkoisena pisteenä ja tutkimusalueen raja vihreällä viivalla. Kiukaan kohdalle on kartassa merkitty peltoa.



1878 mittaukseen perustuva senaatin kartaston ote. Kiukaan kohdalle on merkitty kalliota.



Peltosaareke vuonna 1948 otetussa ilmakuvassa, joka on Maanmittauslaitoksen asemoima. Kuvan koekuopat ovat jotakuinkin oikeassa mittakaavassa. Kiukaan varjo näkyy mustana suorakulmiona koekuoppa 65 koillispuolella, ja sen ympärillä erottuu vaaleana suorakulmaisen rakennuksen perusta.



Vasemmalla: Kiuas kuvattuna koilliseen. *Oikealla:* Kiuas kuvattuna länteen.



Koekuoppa 65 kuvattuna luoteeseen. Kuvassa näkyy noin 10 cm pintamultakerros, jonka alla on noin 10 cm likaantunutta savea. Likamaa näkyy selkeimmin kuopan oikeassa reunassa.